

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ ІМЕНІ Г. С. КОСТЮКА
Лабораторія вікової психофізіології
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ
Кафедра здоров'я людини, реабілітології
і спеціальної психології
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Лабораторія психології репродуктивної сфери, пренатальної
і перинатальної психології

МАТЕРІАЛИ

VII Всеукраїнської науково-практичної конференції

ОСОБИСТІСНІ ТА СИТУАТИВНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ЗДОРОВ'Я

17 листопада 2022 року

PSYCHE

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПСИХОЛОГІЇ ІМЕНІ Г. С. КОСТЮКА
Лабораторія вікової психофізіології
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ
Кафедра здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ ДОНЕЦЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Лабораторія психології репродуктивної сфери, пренатальної
і перинатальної психології**

ОСОБИСТІСНІ ТА СИТУАТИВНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ЗДОРОВ'Я

**Матеріали
VII Всеукраїнської науково-практичної конференції**

17 листопада 2022 року

м. Київ

УДК 159.922:61(06)

Особистісні та ситуативні детермінанти здоров'я: [Текст] :
Матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 17 листопада 2022 р.) : матеріали і тези доповідей / за заг. ред. проф. О. В. Бацилєвої. – Київ. 2022. 163 с.

Збірник містить матеріали і тези доповідей учасників VII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Особистісні та ситуативні детермінанти здоров'я», яка проводилася на базі Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України

У представлених матеріалах висвітлено широке коло актуальних проблем дослідження феномену здоров'я в сучасній психологічній науці та інших наукових галузях.

Збірник адресований науковцям, викладачам вищої школи, аспірантам, студентам, спеціалістам у галузі психології здоров'я, а також усім тим, хто цікавиться сучасними науковими дослідженнями у галузі психології здоров'я.

Редакційна колегія

О. М. Кокун, д-р психол. наук, професор, член-кор. НАПН України

В. М. Астахов, д-р мед. наук, професор

О. В. Бацилєва, д-р психол. наук, професор

О. М. Корніяка, д-р психол. наук, професор

А. І. Галій, канд. біол. наук, доцент

І. В. Пузь, канд. психол. наук, доцент

***Рекомендовано до друку на засіданні вченої ради
Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України
(протокол № 14 від 27.10.2022 року)***

**© Інститут психології імені Г. С. Костюка
НАПН України, 2022**

праці (забезпечувати працівників комфортним робочим місцем), створювати середовище для співпраці, підтримки і поваги, аналізувати залученість і допомагати командам справлятися зі стресом. Це не тільки позитивно вплине на фінансові показники ефективної діяльності підприємств, а й в довгостроковій перспективі сформує позитивну репутацію компанії, на зовнішньому ринку праці (бренд роботодавця), що полегшить в майбутньому роботу рекрутерів та знизить їх рівень професійного стресу.

Не даремно тема "Mental Health at Work" стала однією із ключових тем, що обговорювались на World Economic Forum 2019 в Давосі. Масштаби проблеми настільки значні, що у 2030 році на її подолання світова економіка, за прогнозами спеціалістів, витратить 16 трильйонів доларів. Адже саме людський ресурс має бути головною цінністю компаній.

Власне актуальність порушеної нами проблеми та сучасні реалії і визначають наш інтерес до подальшого наукового пошуку у сфері попередження професійного стресу та збереження здоров'я працівників, адже найбільш вразлива і малодосліджена ланка на сьогодні – це відносно нові для ринку професії пов'язані з управлінням персоналом, рекрутингом та ІТ спеціалісти. Таким чином, для своєчасного попередження стрес-чинників зовнішнього і внутрішнього середовища організації працівникам сфери управління персоналом необхідно здійснювати ефективну діагностику джерел і причин підвищення рівня професійного стресу, а також формувати технології його профілактики.

ОСОБЛИВОСТІ СОМАТИЧНОГО І ПСИХОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ УЧНІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ м. ОДЕСИ В УМОВАХ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ У ВОЄННИЙ ЧАС

*Л. Б. Браткова,
асистент,*

*Н. І. Гніда,
лікар-інтерн,*

*А. І. Радченко,
здобувач вищої освіти,*

Одеський національний медичний університет

Актуальність. Діти все частіше стають жертвами збройних конфліктів, що прямо чи опосередковано впливає на їх фізичне, психічне та поведінкове здоров'я. Цей вплив може здійснюватися на будь-яку систему органів і зберігатися протягом усього життя (Shenoda S, Kadir A, Pitterman S, Goldhagen J., 2018).

Будь-які порушення здоров'я найкраще проявляються у повсякденній діяльності, для дитини ж такою діяльністю є навчання в школі, яке у зв'язку з

воєнним станом проводиться онлайн. А останнім часом у ЗМІ ми можемо зустріти фрази, що діти змінилися, якимось по-іншому навчаються і сприймають інформацію.

Тому метою нашого дослідження стало встановити особливості соматичного і психологічного профілю учнів молодших класів м. Одеси в умовах онлайн навчання у воєнний час.

Матеріали та методи. Проаналізовано анкетні дані, надані батьками 300 дітей у віці від 6 до 10 років (середній вік $8,08 \pm 0,8$), які навчаються у загальноосвітніх школах м. Одеси за дистанційною формою навчання. Включення дітей у дослідження здійснювалось за умови наявності письмової інформованої згоди батьків або офіційних опікунів дітей після надання детальної інформації щодо процедури та мети роботи.

Статистичну обробку матеріалу проведено загальноновизнаними методами.

Результати. Діти віком 7-8 років склали майже половину (52,2%) серед 4 вікових груп. Гендерний розподіл рівномірний. Переважна більшість дітей навчаються онлайн (83,1%) та разом з батьками не змінювали місце проживання у зв'язку з військовими подіями (71,9%), але деякі виїхали за кордон (18,5%) та переїхали до іншого міста (9,6%). Батьки здебільшого прийняли теперішню ситуацію в країні, хоча й відчувають дискомфорт (92,6%), і спокійно пояснили це дитині (85,4%). Незважаючи на це, з часу прийняття військового стану, батьки тільки половини дітей не помітили змін у їх загальному настрої. У другій половини спостерігали підвищений інтерес дитини до політичних новин та розмов (35,6%), стишену поведінку й сумний настрій (11%). Також більшість родин під час повітряної тривоги дотримуються правил безпеки (правила двох стін – 62% або йдуть в укриття – 5,5%). Більшість дітей кожного разу спокійно реагують безпосередньо на сигнали тривоги та виконують усі настанови (76,6%). Але в 10% відмічалась паніка. Щоправда, далеко не всі батьки дозволяють своїй дитині самотійно виходити на вулицю (тільки 30,7%) – як правило, діти бувають або у дворі під наглядом (44,4%), або на вулиці разом з батьками (23,3%).

Під час проведення онлайн-уроку переважна більшість дітей знаходиться під наглядом дорослих (86,5%) та спокійно і сумлінно займається майже увесь час уроку (30-40 хвилин – 69,7%). Але деякі можуть не відволікатися тільки протягом 10-20 хвилин (17,8%), або й постійно відволікаються – 12,5%. Припинення уроку через повітряну тривогу тільки третина дітей сприймає з радістю, а більша частина – з невдоволенням (41,7%) або нерозумінням (13,5%), чи й страхом (6,7%). Також батьки здебільшого (64,4%) контролюють виконання дитиною домашнього завдання, але третина не має такої можливості. При цьому гарне засвоєння нового матеріалу не спостерігається навіть у половини дітей – тільки в 42,9%. Повільніше засвоєння відмічене в 37,4%, а в 12% - навіть гірше.

Майже всі діти, за відгуками батьків, мають достатню та різноманітну фізичну активність (близько 98%). Проте в 12% погіршився сон, майже в 10% – апетит.

Виявлено, що за останні 7 місяців зовсім не хворіли на ГРЗ тільки 43,2% дітей, хворіли по 1 разу 30%. У решти були часті ГРЗ, незважаючи на переважно теплу пору року. У 23% дітей зафіксовані хронічні захворювання, зі значущими загостреннями у 12%. Зі слів батьків, це перевищує аналогічні показники минулого року.

Співставлення отриманих результатів з даними літератури показує, що дещо схожі очікування були щодо психосоматичного стану дітей, котрі перебували в умовах онлайн навчання в зв'язку з пандемією. Багато які з тих побоювань виявились перебільшеними (Zhao Y. et al., 2020). Але воєнний час, очевидно, слугує додатковим стресогенним фактором. Тому отримані в таких умовах дані свідчать про погіршення психологічного і соматичного профілю дітей.

Висновок. Наведені дані ґрунтуються на досить приблизних оцінках, які можна було отримати в ході анкетування зі слів батьків. Але навіть за наближених оцінок відмічається явна тенденція до зниження уважності дітей, їх успішності, а також погіршення самопочуття й опірності інфекціям та загостренням хронічних хвороб.

ЕМПІРИЧНА МОДЕЛЬ ДОСЛІДЖЕННЯ РЕСУРСІВ У ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

О. Л. Вернік,

кандидат психологічних наук,

провідний науковий співробітник,

Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України

В практичному і прикладному плані на одне з найпріоритетніших проблемних місць сьогодення виходить питання поведження людини з ресурсами в сучасних умовах її життя і діяльності, оскільки саме від того, наскільки успішно й раціонально вона може знаходити, накопичувати, витратити ресурси власної життєдіяльності, залежить її психологічне здоров'я й самоактуалізація-самореалізація-саморозвиток, а від них й життєстійкість і успішність конкретної локальної спільноти, країни в цілому. Особливо це стосується ситуацій і умов, пов'язаних з соціальними і культурними трансформаціями і зламами останніх місяців, років, десятиліть, як в Україні, так і в світі в цілому.

Певною мірою розвиваючи ідеї С. Хобфола (1989, 1998, 2001) й здебільшого розділяючи основні позиції концепції О. Штепи (2011, 2020), ми